

Размислувања

Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Чудото на животот

Денес бев сведок на речиси неверојатни работи. Денес видов чудо! Го видов сонцето како изгрева. Видов дете како се смее. Видов семејство што се гушкаше и бакнуваше. Видов цвет во мојата градина. Секоја од тие работи беше чудо, затоа што тие се чудото на мојот живот.

И секој ден во изминативе седумнаесет години уживав и длабоко ја ценив втората шанса за живот што ми беше овозможена со пресадувањето на орган.

Од името на сите луѓе на кои им бил пресаден некој орган, би сакала да им се заблагодарам на сите оние што дарувале ткива и органи. Со својата љубов спрема животот и со својата одлука да им помогнат на други кога ќе умрат, тие продолжуваат да им даваат живот на други човечки суштества.

Да им оддадеме признание и да им се заблагодариме и на семејствата на сите дарители. На луѓето што во време на болка и жал имале сила и сочувство да видат и нешто друго освен трагедијата што ги снашла; што ги почитувале одлуките на своите најмили или што донеле таква одлука од нивно име; да им овозможат на други да го живеат животот и да имаат квалитетен живот што инаку не би бил возможен.

Секој ден им заблагодарувам на двајцата луѓе што во себе имале доволно љубов за да ми го дадат на мене, што воопшто не ме познаваат, срцето што чука без никаква грешка, така што можам да го гледам сонцето како изгрева; можам да ја почувствувам топлината на прегратката; можам да го помирирам мирисот на цветето; можам да ја вкусам свежината на овошјето; и можам да ја чујам детската смеа.

Тоа се секојдневните чуда на животот што повеќето луѓе ги земаат здраво за готово. Она што за некои луѓе е сосем обична работа, за мене е чудесно.

Fiona Coote

© Organ & Tissue Authority 2014

Оваа книшка е изработена во соработка со агенциите DonateLife што се нејзини оригинални автори.

Телефон: 02 6198 9800

Телефакс: 02 6198 9801

enquiries@donatelifelife.gov.au

www.donatelifelife.gov.au

Кога сте тажни,
погледнете си пак во
срцето, И ќе видите дека
всушност, тажите за она
што било ваша радост.

Kahlil Gibran

Посвета

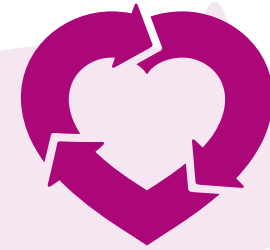
Оваа книшка им е посветена на сите дарители на органи и на нивните семејства што, преку својата великодушност, ги промениле животите на други луѓе преку пресадување.

Таа исто така им оддава признание и почест и на оние чија желба да бидат дарители не можела да биде исполнета.

Содржина

1	Вовед
3	Прв дел - Тагување
4	Што е тоа тагување?
4	Како ќе влијае на мене тагувањето?
8	Децата и тагувањето
9	Како да ги поднесете родендените и специјалните денови?
11	Втор дел - Поддршка
12	Служба за поддршка на семејството на дарителот
13	Сеќавање на дарителите на органи и ткива
14	Приказни од семејствата на дарителите
17	Искажани зборови од семејства на дарители и приматели
18	Писма од приматели на органи и ткива
20	Зборовите на мајката на еден дарител
21	Контакти
23	Трет дел - Дарување
24	Во кои случаи може да се даруваат органи и ткива
24	Смрт на мозокот
26	Смрт на срцето
28	Информации и вообичаени прашања што се поставуваат во врска со дарувањето
31	Информации и вообичаени прашања што се поставуваат во врска со пресадувањето
34	Благодарности

Вовед

Оваа книга е напишана за да им помогне на семејствата и пријателите што се соочиле со смртта на некоја сакана личност. Во неа вклучивме и некои информации за дарувањето на органи и на ткива што би можеле да одговорат на било кое преостанато прашање.

Семејствата на дарителите и лицата на кои им е извршено пресадување исто така широкоградо придонесоа кон оваа книга споделувајќи ги своите лични приказни. Иако може не се чувствуваат способни да ја прочитате цела во овој момент, во неа ќе најдете некои информации за тагувањето за кои се надеваме дека ќе ви помогнат да сфатите што треба да очекувате при вашето лично патешествие.

Тагување

- 4 Што е тоа тагување?
- 4 Како ќе влијае на мене тагувањето?
- 8 Децата и тагувањето
- 9 Како да ги поднесете родендените и специјалните денови?

Што е тоа тагување?

Смртта на некој што го сакаме е сеопшто искуство, а чувството на тагување што ја придружува таквата загуба не можеме да го избегнеме. Особено е тешко кога смртта е ненадејна или неочекувана и кога немаме време да се подготвиме – кога немаме време да се збогуваме.

Може да се чувствувате шокирано, збунето или исплашено. Начинот на кој го гледате светот одеднаш се менува. Вашето чувство за безбедност и сигурност е разнишано и ве обзема чувство дека се наоѓате во „нереален свет“. Исто така може да чувствувате и гнев и силна потреба да обвините некого за тоа што се случило.

Многу чинители ќе определат како ќе влијае смртта на вас. Тука спаѓаат возраста на личноста што умрела и вашата врска со неа, како и околностите во кои умрела таа личност.

Како ќе влијае на мене тагувањето?

Важно е да бидете свесни за тоа дека тагувањето не е исто кај сите луѓе. Нема определен временски период по кој би требало „да се чувствувате подобро“, и нема некој утврден редослед на „фази“. Како поединци, сите ние закрепнуваме од тагувањето на различен начин. Меѓутоа, има некои реакции што сите ужалени луѓе ги искусуваат. Подолу наведовме некои од тие реакции во кои можеби ќе се препознаете и себеси, а исто така и некои работи за кои можеби ќе сакате да размислите. Сосем е нормално да чувствувате било која од подолу наведените работи.

Душевно

- ▶ Честопати затапеноста и чувството на неверица ви помагаат да ги издржите првите неколку дена или недели. Немојте да се изненадувате ако работите ви изгледаат полошо кога таа затапеност ќе мине.
- ▶ Сфатете дека гневот е нормален составен дел од тагувањето.
- ▶ Дозволете си себеси да тагувате – не обидувајте се да бидете силни за сите околу вас.
- ▶ Ставете им на луѓето до знаење како можат да помогнат – со практични задачи како и со пружање на душевна поддршка.
- ▶ Расположението може да ви се менува и некогаш да ви е потребно друштво од други луѓе, а другпат да сакате да бидете малку сами. Бидете отворени спрема луѓето – ставете им ги до знаење тие ваши потреби.
- ▶ Може да ви биде тешко да се сосредоточувате подолго време дури и на едноставни задачи – не очекувајте премногу од себеси.
- ▶ Во текот на тагувањето може да ве обземаат силни чувства што може да ве исплашат. Тоа не е невообичаено, ама ако сте загрижени од силината и времетраењето на вашите чувства, не плашете се да побарате професионална помош.

Телесно

- ▶ Особено е важно да не го запоставите сопственото здравје. Се наоѓате во состојба на голема вознемиреност и ќе бидете поподложни на инфекции. Може да се чувствувате истоштено.
- ▶ Обидете се да јадете во разумно обилни количини дури и ако воопшто не уживате во храната.
- ▶ Навиките за спиење најверојатно ќе ви се нарушат. Обидете се да најдете малку време во текот на денот само за да отпочинете малку кога можете.
- ▶ Избегнувајте прекумерно да користите алкохол, дроги или други штетни материи.
- ▶ Ако имате некои знаци што ве загрижуваат, побарајте совет од вашиот локален лекар.

Општествено

- ▶ Пријателите и роднините честопати пружаат поголема поддршка во раниот период на ужаленоста, ама таа може да се намали како што одминува времето. Важно е да можете да им се обратите за помош кога ви е тоа потребно. Не чекајте тие да нагаѓаат какви се вашите потреби. Нивното нагаѓање често може да биде неточно и презадоцнето.
- ▶ Собирите за дружење може да ви побудат чувства на вознемиреност, особено во првите недели и месеци. Бидете благи спрема себеси и одбирајте да се дружите со луѓе на кои им верувате.
- ▶ Во текот на периодот на тагувањето може да ви биде тешко непристрасно да ги проценувате новите врски ако сè уште активно тагувате. Никој нема да ви ја надомести вашата загуба. Обидете се да уживате во луѓето такви какви што се.

Финансиски

- ▶ Избегнувајте да донесувате одлуки набрзина. Обидете се да не донесувате никакви поважни животни одлуки во текот на првата година, освен ако е тоа апсолутно неопходно.
- ▶ Општо земено, повеќето луѓе најдобро се чувствуваат ако останат во опкружување што им е блиско и познато додека да бидат во состојба посмилено да размислат за својата иднина.
- ▶ Не плашете се да побарате совет од некој на кого му верувате.

Духовно

- ▶ Личната вера може да биде одличен извор на утеха во текот на тагувањето.
- ▶ Некои луѓе ја сонуваат личноста што им умрела, или мислат дека почувствувале нејзин допир, или чувствуваат како таа личност да ги посетила, и тоа може да биде утешно.
- ▶ Додека тагуваме, ние активно размислуваме и ги проценуваме нашите верувања за тоа како функционира светот и кое е нашето место во човечката состојба.
- ▶ Во тој период може да се измачуваме со тоа какво било значењето на смртта на нашата сакана личност.
- ▶ Може да помогне ако размислувате за душевното богатство што сте го добиле од тоа што сте ја познавале и сакале личноста што умрела.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

- ▶ Вашиот локален свештеник или верски водач можеби може да ви даде некаква поддршка.
- ▶ Некои луѓе велат дека многу помага ако се префрлите од тоа да ја сакате личноста што била присутна, на тоа да ја сакате таа личност иако е отсутна.

Што би можело да помогне?

Потребно е време за приспособување кон опкружување во кое ја нема личноста што сте ја сакале. Разни обични работи може сосем неочекувано да ви побудат сеќавања и да ве преплават со чувства – некоја мелодија, празен стол, или мирисот на омилиниот парфем.

Научете да ги препознавате работите што ви помагаат. Брзо ќе утврдите кои членови на семејството или пријатели ќе ви дозволат да бидете такви какви што сте и да ги искажете вашата тага и болка на начин што вам ви помага. Зборувајте за личноста што умрела и поттикнете ги и другите да ги споделат своите сеќавања. Понекогаш луѓето се колебаат дали да зборуваат за покојникот затоа што се плашат дека уште повеќе ќе ве вознемират. Можеби чекаат вие да им дадете одобрение за тоа.

Може да утврдите дека исто така помага ако минувате извесно време сами со себе – запишувајќи ги вашите чувства во дневник, посетувајќи некое посебно место каде што се чувствувате безбедно и кое можеби за вас крие среќни сеќавања, составувајќи книга со спомени. Различни работи може да ви помогнат во различни периоди.

Секој член на семејството имал сопствена посебна врска со личноста што умрела и ќе се почувствува погоден на различен начин.

Тие чувства нема да траат вечно, иако понекогаш може да изгледа дека стануваат полоши место да се подобруваат. Постепено, со текот на времето, може да ги забележите следниве разлики:

- ▶ Имате повеќе добри денови отколку лоши денови.
- ▶ Може да споделувате сеќавања за личноста што умрела и да чувствувате од тоа повеќе задоволство отколку тага.
- ▶ Можете активно да почнете пак да вложувате во животот и да си ја планирате иднината.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Децата и тагувањето

Децата смртта ја разбираат различно во зависност од нивната возраст. Дури и малите деца ќе бидат свесни дека се случило нешто многу лошо, ама може да не бидат во состојба да сфатат колку сериозно е тоа.

Нивниот дом и семејството им го пружаат единственото чувство на сигурност што им е познато. Веројатно ќе бидат многу чувствителни заради потресеноста и растроеноста на личностите од кои обично бараат утеха. Важно е да се чувствуваат сакани и успокоени.

Може да забележите дека децата почнуваат да се однесуваат како што се однесувале кога биле многу помали. На пример:

- ▶ може по секоја цена да сакаат да бидат постојано блиску до вас и многу да се плашат да се разделат од вас.
- ▶ нивните навики за спиење може да се нарушат, а може и да сонуваат лоши соничта.

Што би можело да помогне?

Има некои работи што може да ги направите за да помогнете, а за таа цел некои од тие работи ги наведовме подолу:

- ▶ Малите деца често ги изразуваат своите чувства низ игра. Најдете време да си поиграте со нив и побарајте од нив да ви објаснат што прават.
- ▶ Бидете отворени и искрени со нив – објаснете им што се случува на колку што е можно поедноставен начин.
- ▶ Вклучете ги – треба да можат да направат нешто „специјално“ за личноста што ја сакале – да направат градина, да посадат цвеќе, да однесат на гробот нешто што сами го направиле. Бидете креативни.
- ▶ Известете го училиштето што се случило колку што е можно поскоро. Тоа ќе им даде на учителите време да испланираат како најдобро да ги поддржат децата кога тие ќе се вратат на настава.
- ▶ И самото тоа што ќе знаете дека некои од овие реакции се вообичаени може да ве успокои како родител. Меѓутоа, ако во било кое време сте загрижени во врска со тоа како се справува вашето дете со ситуацијата, не колебајте се да побарате професионална помош преку вашиот локален лекар.

Има многу одлични книги и за децата и за родителите, а список со некои такви книги може да добиете од агенцијата на DonatеLife во вашата држава или територија.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Како да ги поднесете родендените и специјалните денови?

Родендените и специјалните денови никогаш нема да бидат сосем исти како порано без личноста што сте ја сакале. Особено првата година може да биде посебно болна. Пред секој таков значаен ден имате чувство дека стравот од тоа како ќе го поднесете денот „ви се насобира и расте“ како што приближува денот.

Што би можело да помогне?

- ▶ Планирајте однапред – зборувајте отворено со семејството во врска со денот – сите ќе имаат различни потреби и очекувања.
- ▶ Особено на децата ќе им треба успокојување дека семејниот живот ќе продолжи „колку што е можно понормално“.
- ▶ Споделете го тој ден со луѓе во чие друштво уживате и со кои се чувствувате пријатно.
- ▶ Може да одлучите да направите промена во вообичаениот семеен обред и да создадете нова семејна традиција.
- ▶ бидете се денот да го направите значаен на некој начин.
- ▶ Дозволете им на другите да ви помогнат околу планирањето, а притоа не заборавајте дека тоа е вашиот специјален ден.
- ▶ Дозволете си да споделите и смеа и солзи со луѓето околу вас – тоа може да им помогне и тие да ги искажат своите чувства.
- ▶ Бидете креативни во сеќавањето на вашиот роднина – запалете свеќа, купете специјален украс за новогодишната елка, купете нешто посебно во кое ќе може да ужива целото семејство.
- ▶ Децата може ќе сакаат да нацртаат цртеж или да напишат писмо за личноста што умрела.
- ▶ Бидете благи спрема себеси – поставете си реални цели.
- ▶ Радувајте им се на спомените на вашиот роднина – нив секогаш ќе ги носите во срцето.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Поддршка

- 12 Служба за поддршка на семејството на дарителот
- 13 Сеќавање на дарителите на органи ткива
- 14 Приказни од семејствата на дарителите
- 17 Искажани зборови од семејства на дарители и приматели
- 18 Писма од приматели на органи и ткива
- 20 Зборовите на мајката на еден дарител
- 21 Контакти

Служба за поддршка на семејството на дарителот

Основана е Национална служба за поддршка на семејството на дарителот (National Donor Family Support Service) за да им пружи поддршка на семејствата на дарителите на органи и ткива пред, во текот на и по дарувањето. Поддршката се пружа на повеќе начини и ќе се разликува во зависност од вашите сегашни и идни потреби.

Во рамките на оваа Служба, агенцијата Donatelifе има Координатори за поддршка на семејството на дарителот (Donor Family Support Coordinators) во секоја држава и територија. Координаторите за поддршка на семејството на дарителот ви стојат на располагање вам и на вашето семејство за да ви пружат поддршка во вашата загуба. Тие се тука за да ве ислушаат; да ви дадат информации и да ве успокојат, како и за да ви одговорат на сите прашања и грижи што ги имате. Може ќе утврдите дека ви помага ако разговарате со некој надвор од најблиското семејство. Службата вклучува советување или упатување до локалните советници за ужалени лица, ако вие го претпочитате тоа.

При почетната преписка со агенцијата Donatelifе ќе дознаете на колку луѓе им било помогнато со пресадување и како напредуваат тие. И семејствата на дарителите и лицата на кои им било извршено пресадувањето се чувствителни и ранливи и им треба време да закрепнат и да се приспособат кон сосем различни околности.

Иако не може да ви кажат на кое лице му било извршено пресадувањето, Координаторот за поддршка на семејството на дарителот или Координаторот за дарители е задолжен да ви ја испраќа преписката ако вие го сакате тоа. Исто така, може и вие ќе сакате да му пишете на лицето на кое му било извршено пресадувањето или да одговорите на неговите писма по истите канали.

Ако со текот на времето почувствувате дека сакате да го направите тоа, вашиот Координатор за поддршка на семејството на дарителот ќе може да ви помогне.

Ако во иднина сакате да дознаете најнови вести за тоа како напредува лицето на кое му било извршено пресадувањето, тоа може да биде овозможено по истите канали. Најновите вести не се доставуваат по службена должност бидејќи некои семејства не сакаат да дознаат ако околностите со текот на годините се сменат.

Сеќавање на дарителите на органи и ткива

Со текот на годините, агенциите за дарување на органи и ткива ширум Австралија смислија специјални начини да и оддадат признание и почест на великодушноста на сите дарители на органи и ткива и на нивните семејства.

Приредби во спомен на дарителите што ги организира Donatelifе

Целта на приредбите во спомен на дарителите што секоја година ги организира агенцијата Donatelifе е да овозможат групен собир каде што ќе се изразат признание и благодарност за дарителите и за нивните семејства. Тоа е исто така и можност за сите оние што се засегнати од дарувањето на органи и ткива да се сретнат со други луѓе чии животи исто така биле променети од тоа искуство.

Значка за поддршка на семејството на дарителот

Оваа значка што се закачува на реверот е специјално изработена за семејствата на дарителите на органи и ткива.

Книгата на животот на Donatelifе

Donatelifе Book of Life е збирка приказни од оние што биле засегнати од дарувањето на органи и ткива. Приказните оддаваат почит и признание за великодушноста на животите што биле трагично и нагло прекинати. Book of Life го почна својот пат по Австралија некаде околу Неделата на Donatelifе во февруари 2011 г. Благодареејќи на својата популарност, оваа книга стана постојан составен дел од информативните материјали на Donatelifе и место каде што може да се раскажат приказните на дарителите и на лицата на кои им било извршено пресадувањето. Book of Life може да ја најдете на Donatelifе website (www.donatelife.gov.au).

За натамошни поединости во врска со било која од погоре изнесените работи, ве молиме јавете се во Агенцијата Donatelifе во вашата држава или територија.

Приказни од семејствата на дарителите

Две семејства великодушно го споделија своето лично искуство со нас.

Прва приказна

Еден облачен ден кон средината на јули, пред неколку години, дознав по телефон дека мојот сакан постар син загинал на самото место откако претрпел повреда на главата. Тоа било последица од сообраќајната несреќа што му се случила на син ми додека се враќал накај дома од работа.

Неколку часа подоцна, неговата млада и неутешна вдовица не беше во состојба да донесе никаква одлука кога и се обрати координаторот за дарување органи за да поразговараат за можното дарување на ткива.

Јас воопшто не знаев дека син ми се регистрирал како дарител, ама познавајќи го него и неговата нежна, обзирна, искрена и сочувствителна духовна природа, не се колебав да дадам дозвола за дарување на ткива како што беше побарано од нас. Со оглед на тоа дека таква била неговата желба, ние немавме право да му го ускратиме неговиот избор да биде дарител во случајот на неговата предвремена смрт.

Откако беше извршено дарувањето на ткивата, ние можевме да го видиме неговото тело и утврдивме дека изледа исто како секогаш кога спие. Извесно време подоцна добив топло и прекрасно писмо од координаторот на дарители во кое ми се заблагодаруваа за даруваните ткива од син ми.

Горда сум да споделам со вас дека син ми ги даруваше своите очи, срцеви залистоци, коските од нозете и Ахилевите жили. Исто така чест ми е да споделам со вас дека како резултат од неговото дарување на еден маж и на една жена, обајцата кон средината на триесеттите години од животот, им беше вратен видот, а на седумнаесетмина други луѓе им беа пресадени делови од коските – петмина од примателите беа деца.

Син ми умре пред да успее да добие дете, ама јас сум премногу горда на него. И по својата смрт, благодарейќи директно на неговите подароци, тој ги подобри животите на многу луѓе – не само на поединците на кои им беа пресадени ткивата, туку и на нивните поблиски и пошироки семејства. Сигурна сум дека сите тие се одушевени од подобрениот квалитет на живот што го уживаат сега нивните роднини.

Тоа сознание ни е постојана утеха на мене и на моето семејство.

Втора приказна

Животот, онаков каков што го знаевме, ни се промени пред неколку години. Беше рано изутрина. Бев будна и размислував за новиот ден што ме очекува кога одеднаш чув писок од другата соба. Тоа беше мојата ќерка тинејџерка. Ми рече: „Мамо, ми се чини дека главава ќе ми прсне. Јави се кај лекарот. Нешто не е во ред!“

По петнаесет минути ја загуби свеста. Додека викав брза помош, таа престана да дише, па така јас дишев место неа додека да стигне брзата помош. Четириесет и пет минути откако ја чув како вика, веќе беше во болница. Почна најстрашниот кошмар што може да му се случи на еден родител.

Минаа неколку часа пред да дознаеме во што е проблемот. Откако ја снимивме со СТ (компјутерски томограф), открија дека има крварење во мозокот. Четири часа откако беше примена во болница, ја сместија на одделението за интензивна нега и можевме да ја посетиме. Изгледаше толку „нормално“ како да спие. Беше топла. Градите и се креваа и спуштаа. Немаше никаков видлив знак дека било што не е во ред со неа. Не ни се веруваше што се случи во тие изминати неколку часа.

Лекарите свикаа прв состанок со семејството наскоро откако ја видовме на одделението за интензивна нега. Ни рекоа дека не знаат зошто настанало крварењето, ама дека тоа било толку страшно што практично нема никаква надеж дека таа ќе закрепне. Кога го чув тоа, мојата прва мисла беше дека мора да биде уште „жива“ за да можат татко и и постарата сестра, кои обајцата работеа во друга држава, да стигнат и да се поздрават со неа. Следната мисла ми беше дека таа би сакала да биде дарител на органи. Меѓутоа, лекарите брзо ми рекоа дека за тоа нема да разговараме пред да биде утврдена смрт на мозокот и дека тие проверки нема да се извршат уште дваесет и четири часа.

Разговаравме со неа за дарувањето на органи кога отиде да полага за да учи да вози, и тогаш ми рече дека мисли оти е исправно да се стори тоа. Имав среќа затоа што воопшто не се сомневав дека таа би го одобрила тоа. Отсекогаш сум верувала дека дарувањето на органи е единствениот начин да произлезе барем нешто добро од една страшна ситуација, ама никогаш вистински не сум помислила дека „тоа би можело да ни се случи на нас“. Татко и и сестра и пристигнаа подоцна тој ден и сите минавме прилично долго време со неа. Нејзината помлада сестра и го донесе својот Walkman (вокмен) и ги пуштавме нејзините омилен CD (ЦД). Нејзиното момче зборуваше со неа за сите нивни планови и соништа што нема да се остварат. Јас седев, ја држев за рака и се надевав дека е уште „тука“ за да чуе колку сите ние ја сакаме и колку ќе ни недостига.

Проверките за смрт на мозокот што беа извршени следниот ден ги потврдија нашите најголеми стравови и почна постапката за дарување на органи. На моменти си помислував во себе дека премногу брзо се откажавме од неа – па нели луѓето се будат од кома и потоа се добри. Тогаш ќе поразговарав со медицинските сестри и ќе се сетев на строгите проверки и сфаќав дека, без оглед на тоа колку долго ќе остане на апаратот за дишење, таа нема да се разбуди.

Додека гледавме како вратата од лифтот се затвора зад неа додека ја носеа во салата за дарување на органи, срцата ни се параа, ама бевме сигурни дека тоа е исправната работа. И покрај тоа што толку многу нè болеше, беше утешно тоа што знаевме дека „таму некаде“ луѓето се радуваат затоа што нивните роднини добиле втора шанса за живот.

Многу луѓе беа засегнати од смртта на ќерка ми, и иако ништо не може да ни го надомести тоа што таа не е тука да си ги оствари своите соништа, наследството што го остави таа зад себе е далекусежно. Не можевме да сториме ништо за да ја спречиме нејзината смрт, ама дарувањето на органите значеше дека нејзината смрт не била бесмислена. Примателите на органите никогаш нема да дознаат која била таа, ама сигурна сум дека тие непознати луѓе секогаш ќе се сеќаваат на неа затоа што добиле втора шанса за живот поради тоа што таа им „дарувала живот“.

За да ја видите целата збирка од приказни за тоа како биле спасувани и менувани животите на луѓето што биле засегнати од дарувањето на органи и ткива, посетете го www.donatelife.gov.au/resources/book-of-life.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Искажани зборови од семејства на дарители и приматели

Ви благодариме за сите ваши грижливи и љубезни зборови – тоа ни значеше толку многу

Семејство на дарител

Фактот дека нашата сакана личност можеше да им помогне на други преку пресадување ни беше голема утеха. Им пожелуваме вечна среќа.

Семејство на дарител

Целата поддршка што ја добивме ни помогна да ја поднесеме нашата загуба и ни покажа колку ви е грижа вам.

Семејство на дарител

Да речам само „благодарам“ ми изгледа толку несоодветно...

Многу благодарен примател

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Писма од приматели на органи и ткива

На нашето „специјално“ семејство на дарителот,

Не можеме да најдеме зборови за да ви кажеме што значеше вашата одлука за нас и за нашето мало човече што сега има четири години. Му даваа само уште една недела живот откако црниот дроб му откажа без никаква видлива причина. Тоа беше огромен шок за нас зашто тој секогаш бил толку здраво дете. По кус престој во нашата локална болница подоцна го доби пресадениот орган што му го спаси животот. Да не беше вашата одлука, тој ќе умреше. Таа одлука ни ги кинеше срцата зашто, додека се молевме да се најде дарител, знаевме дека некој ќе треба да изгуби своја блиска личност.

Нашето насмеано, живо момченце сега пак е сосем здраво и живее како сите други нормални четиригодишни деца. Ние и нашите семејства бескрајно ви благодариме.

Се надеваме дека ова писмо ќе ви донесе малку утеха во вашата тага. Вие не го спасивте само нашиот син, вие спасивте и нечиј брат, внук и братучед.

Драго семејство на дарителот,

Јас сум мајка и пред околу осумнаесет месеци сфатив дека видот ми пропаѓа. Непосредно пред Божик, се разбудив со многу замаглен и нејасен вид, и тоа беше многу страшно. Му телефонирав на мојот општ лекар и тој ме прати право кај очен специјалист кој утврди дека боледувам од Синдром на Фуксова дистрофија, наследна болест на очите за која треба да се изврши пресадување на рожницата на двете очи. Кога размислив за минатото, сфатив дека постепено сум го губела видот и се сетив дека ми беше многу тешко кога се обидував да и читам на ќерка ми. Морав да држам батериска ламба за да можам да и читам. Татко ми ја имаше истата болест и му беше извршено пресадување на рожниците, така што нешто знаев за таа постапка, ама сепак бев многу нервозна и исплашена. Телефонскиот повик дојде само четири месеци откако бев ставена на списокот за чекање и, иако бев преплашена, многу се надевав дека еден ден пак ќе можам да гледам и да и читам на ќерка ми.

Сега се минати веќе десет месеци откако ми беа пресадени рожниците и ниту еден ден не минува без да помислам на мојот дарител и да му се заблагодарам за тоа што ми даде шанса пак да гледам. Да одлучело семејството да не ги дарува ткивата, не ќе можев да ви ги кажам моите мисли и да ви се заблагодарам за она што ми го дадовте.

Сега можам да и читам на мојата шестгодишна ќерка и да и помагам да учи да чита. Минатата недела прв пат ги видов дамките на нејзиното носе. Едноставно не можам да изразам колку се прекрасни тие мали доживувања.

Љубовта и благодарноста што ја чувствувам за тоа семејство и за нивните роднини не може да се објасни. Нивната великодушност и несебична љубов ми даде вид за да ја видам ќерка ми. Никогаш не ќе можам доволно да им се заблагодарам, само сакам да знаат дека ме направија насреќната мајка на светот. Без дарувањето, не ќе можев да го напишам ова писмо.

Ви благодарам од сесрце. Ви благодарам што ми подаривте вид. Иако веројатно никогаш нема да се сретнеме, тоа семејство секогаш ќе биде во моите мисли и во моите молитви... ВИ БЛАГОДАРАМ!

Зборовите на мајката на еден дарител

Драг примателу,

Мојата работа е таква што долго патувам, а тоа ми дава многу време за размислување. Додека патував накај дома сношти се прашував како се луѓето што ги добија органите на членот на нашето семејство. Замислете си колку бев одушевена кога го најдов вашето писмо. Со големо задоволство ви посакувам сè најдобро во иднина.

Мило ми е кога си замислувам дека дел од духот на моето дете продолжува да живее преку вас. Дарителот беше навистина мила личност; многу грижлива, лесно се спријателуваше со луѓето, имаше широкоград дух и беше добар спортист што сакаше сè што има врска со активности надвор од дома. Иако многу нè растажи неговото ненадејно заминување, спомените на него ни се толку мили.

Може ли да ве замолам нешто? Едноставно да им кажете на вашето семејство и на блиските пријатели дека ги сакате. Јас ја имав среќата да ми каже „Те сакам, мамо“, во еден специјален миг, онака, без некој посебен повод, пред многу кусо време, и тоа е еден од моите најмили спомени.

Чувајте се и Бог да ве благослови.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Контакти

Organ and Tissue Authority

Level 6, 221 London Circuit
Canberra City ACT 2600
Phone: 02 6198 9800
Fax: 02 6198 9801
enquiries@donatelifegov.au

DonateLife ACT

Canberra Hospital, Building 6, Level 1
Yamba Drive, Garran ACT 2605
Phone: 02 6174 5625
Fax: 02 6244 2405
organ.donation@act.gov.au

DonateLife NSW

Level 6, 4 Belgrave Street,
Kogarah NSW 2217
Phone: 02 8566 1700
Fax: 02 8566 1755
nsworgandonation@sesiahs.health.
nsw.gov.au

DonateLife NT

1st Floor, Royal Darwin Hospital
Rocklands Drive, Tiwi NT 0810
Phone: 08 8922 8349
Fax: 08 8944 8096
donatelifegov.au

DonateLife QLD

Building 1, Level 4,
Princess Alexandra Hospital
199 Ipswich Road,
Woolloongabba QLD 4102
Phone: 07 3176 2350
Fax: 07 3176 2999
donatelifegov.au

DonateLife SA

Level 6, 45 Grenfell Street,
Adelaide SA 5000
Phone: 08 8207 7117
Fax: 08 8207 7102
donatelifesa@health.sa.gov.au

DonateLife TAS

Hobart Corporate Centre
Level 3, 85 Macquarie Street
Hobart TAS 7000
Phone: 03 6270 2209
Fax: 03 6270 2223
donatelifet Tasmania@dhhs.tas.gov.au

DonateLife VIC

Level 2, 19–21 Argyle Place South,
Carlton VIC 3053
Phone: 03 8317 7400
Fax: 03 9349 2730
donatelifegov.au

DonateLife WA

Suite 3, 311 Wellington Street,
Perth WA 6000
Phone: 08 9222 0222
Fax: 08 9222 0220
donatelifegov.au

За дополнителни информации ве молиме погледнете ја книшката **Информативни материјали и помош (Resources and Assistance)** што може да се добие од агенцијата DonateLife во вашата држава или територија.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Дарување

- 24 Во кои случаи може да се даруваат органи и ткива
- 24 Смрт на мозокот
- 26 Смрт на срцето
- 28 Информации и вообичаени прашања што се поставуваат во врска со дарувањето
- 31 Информации и вообичаени прашања што се поставуваат во врска со пресадувањето

Дарување

Во текот на постапката за дарување вие и вашето семејство ќе добиете многу информации во време кога сте многу напнати, растревожени и потресени. Како што минува времето, луѓето често почнуваат да се сеќаваат појасно на настаните и може ќе сакаат да добијат натамошни информации или едноставно да проверат дали точно ја разбрале постапката што била извршена. Следните страници содржат информации и одговори на некои вообичаени прашања што ги поставуваат семејствата и пријателите во врска со дарувањето.

Во кои случаи може да се даруваат органи и ткива

Дарувањето најлесно може да се објасни преку опишување на двата случаи во кои е возможно да се даруваат органи и ткива по смртта.

Смртта мора да биде утврдена пред да може да се случи дарувањето. Смртта може да се утврди на два начина:

- ▶ Смртта на мозокот настапува кога мозокот на некоја личност трајно ќе престане да работи.
- ▶ Смртта на срцето настапува кога срцето на некоја личност трајно ќе престане да работи.

Важно е да се сфати разликата меѓу смртта на мозокот и смртта на срцето, бидејќи начинот на кој личноста ќе умре влијае на тоа како може да се изврши постапката за дарување и кои органи и ткива може да се даруваат. Вашето искуство со постапката за дарување може да биде различно во зависност од тоа дали вашата блиска личност станала дарител по смрт на мозокот или по смрт на срцето.

Смрт на мозокот

Што е тоа смрт на мозокот?

Смртта на мозокот настапува кога мозокот бил оштетен толку многу што целосно и трајно престанал да работи. Тоа може да се случи како последица од тешка повреда на главата, од крварење во мозокот како што е мозочен удар или хеморагија, од инфекција на мозокот или од тумор, или од недостиг на кислород во мозокот.

Исто како секој друг дел на телото, и мозокот отекува кога е повреден. Мозокот е сместен во цврста обвивка, черепот, што нормално го штити мозокот од

повреди, ама исто така и ограничува колку може мозокот да отече. Тоа е различно од другите делови на телото, на пример, од повреден зглоб, што може да продолжи да отекува без ограничување. Ако мозокот продолжи да отекува, во черепот настанува притисок што предизвикува трајни оштетувања.

Отокот врши притисок на мозочното стебло, таму каде што мозокот се поврзува со рбетот, на задната страна на вратот. Мозочното стебло контролира многу функции што се неопходни за живот, вклучувајќи ги дишењето, бројот на отчукувања на срцето, крвниот притисок и телесната температура.

Како што се зголемува отокот на мозокот, така и притисокот внатре во черепот се зголемува дотаму што крвните садови што водат до мозочното ткиво се згмечуваат. На крајот крвта што содржи кислород престанува да пристига до мозокот (видете ја Слика 1). Без крв и кислород, мозочните клетки умираат. За разлика од многу други клетки во телото, мозочните клетки не можат повторно да пораснат или да закрепнат. Ако умрат мозочните клетки, мозокот на таа личност веќе никогаш нема пак да функционира, и личноста умрела, а тоа се нарекува „смрт на мозокот“.

Мозокот и мозочното стебло контролираат многу од живототворните функции на телото, вклучувајќи го дишењето. Кога некоја личност претрпела повреда на мозокот, ја поврзуваат на машина што се вика вентилатор и со која вештачки се врши доток на кислород во белите дробови. Потоа срцето го пумпа кислородот до другите делови на телото. Чукањето на срцето не зависи од мозокот, туку е контролирано од еден природен пејсмејкер (мала група клетки) во срцето што работи кога добива кислород.

Додека вентилаторот го снабдува телото со кислород, градниот кош на личноста ќе продолжи да се крева и да се спушта и личноста изгледа како да дише, срцето продолжува да и чука и телото на допир е топло. Тие знаци може да придонесат да биде тешко да се разбере смртта на мозокот. Меѓутоа, дури и со продолжителна вентилација, срцето не може да продолжи вечно да чука и по извесно време ќе престане да работи.

Како знаат лекарите дека мозокот на некоја личност е мртов?

Луѓето што се тешко болни во болница се под постојан надзор од специјалистички тимови од лекари и медицински сестри што се грижат за нив и што будно ги следат промените во нивната состојба. Има поголем број телесни промени што се случуваат кога ќе умре мозокот. Меѓу нив спаѓаат губењето на реакцијата на зениците на светлина, неспособноста за дишење без вентилатор, и намалување на брзината на чукање на срцето, на крвниот притисок и на телесната температура.

Кога медицинскиот тим ќе ги забележи тие промени, ќе изврши проверка за смрт на мозокот за да потврди дали мозокот престанал да работи или не.

Двајца виши лекари независно еден од друг ќе ја извршат истата низа проверки на пациентот. Лекарите што ја вршат проверката за смрт на мозокот ќе проверат дали лицето:

- ▶ реагира на болни стимулации
- ▶ реагира на светлина со зеницата на окото
- ▶ реагира со трепкање кога му го допираат окото
- ▶ реагира со движење на окото кога му сипуваат ледено студена вода во ушниот канал
- ▶ реагира со кашлање или со засркнување кога му го допираат горниот дел на грлото
- ▶ е способно да дише кога ќе го исклучат од вентилаторот.

Ако личноста не покаже никаква реакција на сите тие проверки, тоа значи дека мозокот престанал да и работи и дека личноста умрела иако срцето ќе продолжи да чука затоа што во него уште доаѓа кислород со помош на вентилаторот.

Понекогаш повредите на пациентот не дозволуваат да бидат извршени сите овие проверки за смрт на мозокот. На пример, тешките повреди на лицето може да го спречуваат пристапот до очите или до ушите. Во такви околности се врши снимање на мозокот за да се провери дали има доток на крв во мозокот. Една таква проверка е снимањето со пуштање боја во крвните садови во мозокот (церебрален ангиограм или церебрален перфузионен скен).

Штом ќе биде потврдена смртта, членовите на медицинскиот тим ќе разговараат со семејството на лицето во врска со следните чекори, меѓу кои спаѓа и исклучувањето на вентилаторот.

Искусвата на секое семејство се разликуваат по некои ситници, ама отприлика во тоа време медицинскиот тим ќе поразговара со вас и со вашето семејство за можноста за дарување на органи и ткива.

Смрт на срцето

Што е тоа смрт на срцето?

Смрт на срцето настапува кога лицето ќе престане да дише и срцето ќе престане да му чука. Тоа може да се случи по нагло разболување или по несреќен случај, или може да биде последна фаза од некое долго боледување. Исто така може да се случи и кога лицето ќе претрпи повреда на главата која нема да доведе до смрт на неговиот мозок, ама сепак е толку тешка што лицето не може да дише доволно добро за да може само да си го одржува чукањето на срцето. Во такви случаи, вентилаторот може вештачки да дише место него за да го одржи чукањето на срцето и да го разнесува кислородот низ телото.

Во такви околности, со активното лекување се престанува само кога продолжителното лекување не дава изгледи за закрепнување, кога смртта е неизбежна и кога пациентот е на крајот на животот. Тогаш предност е да дава на палијативната нега, односно на намалувањето на страдањата на пациентот и со сочувствително завршување на негата. За престанувањето со активното лекување секогаш се разговара со семејството и тоа се случува само со согласност на семејството (и на пациентот, ако е тоа можно). Дури откако ќе се донесе таква одлука, може да се поведе било каков разговор за дарување по смрт на срцето.

Што се случува откако лекарите ќе се уверат дека срцето на пациентот ќе престане да чука?

Кога лекарите ќе утврдат дека тековното одржување во живот со помош на вентилатор нема да му помогне на лицето да закрепне, тие ќе поразговараат со семејството на лицето за следните чекори, вклучувајќи ги и желбите на лицето во врска со неговата смрт, и за исклучувањето на работите што не помагаат, на пример, на вентилаторот. Кога ќе се исклучи вентилаторот, дишењето на лицето нема да биде доволно за да се донесува кислород до срцето. Срцето ќе престане да чука затоа што веќе не добива кислород, а потоа и сите други органи ќе престанат да работат, вклучувајќи го и мозокот, и лицето ќе умре.

Ако лекарите очекуваат дека лицето ќе престане да дише и ќе умре во рок од 90 минути по исклучувањето на вентилаторот, можеби има можност за дарување на органи и ткива.

Дарувањето по смрт на срцето е возможно само во текот на тој период од 90 минути зашто кога ќе се исклучи вентилаторот, кислородот и крвта ќе престанат да се движат низ телото. Органите и ткивата тогаш ќе почнат да пропаѓаат затоа што им се потребни крв и кислород за да останат погодни за дарување.

Ако семејството го поддржува дарувањето, ќе биде направено сè што е можно за да им биде исполнета таа желба. Меѓутоа, може да биде многу тешко да се предвиди точното време што ќе измине додека лицето да умре откако ќе се исклучи вентилаторот и откако веќе нема да ги прима другите лекови што можеби го одржувале во живот. Некои пациенти умираат во рок од 10 или 20 минути и дарувањето можеби е возможно. Други може да умрат дури неколку часа подоцна. Ако се случи тоа, не ќе може да се даруваат органи, туку можеби ќе може да се дарува само ткиво од очите, срцето, коските и кожата.

Ако семејството не го поддржува дарувањето, лекарот ќе позборува со семејството за исклучување на вентилаторот. Кога ќе се исклучи вентилаторот, срцето на лицето ќе престане да чука поради недостиг на кислород, а кожата ќе му стане студена и бледа бидејќи крвта веќе не кружи низ телото.

Во текот на овие постапки на крајот на животот секогаш се постапува со грижа и почит, без оглед на тоа дали ќе биде извршено дарување или не.

Секое семејство има различно искуство, ама отприлика во времето кога лекарите ќе поверуваат дека вашата драга личност нема да закрепне, медицинскиот тим ќе почне да разговара со вас и со вашето семејство за можноста за дарување на органи и ткива.

Информации и вообичаени прашања што се поставуваат во врска со дарувањето

Како изгледа операцијата за дарување?

Операцијата за дарување се врши со истата грижа како секоја друга операција, а односот спрема телото на лицето секогаш е полн со почит и со достоинство. Оваа операција ја вршат висококвалификувани хирурзи и здравствени професионалци. Може да бидат повикани лекари специјалисти од други болници заедно со нивните тимови за да ја извршат операцијата.

Слично како при другите операции, се врши хируршки рез за да се извадат органите, а тој рез потоа се затвора и се покрива со преврска. Во зависност од тоа кои органи и ткива се даруваат, операцијата може да трае од 3 до 8 часа.

Што се случува по операцијата?

По операцијата, даруваните органи ќе бидат пренесени од операционата сала во болниците каде што ќе се изврши пресадувањето.

Дали личноста ќе изгледа поинаку?

Кога некој ќе умре, вообичаено е да изгледа бледо, а кожата да му биде студена на допир бидејќи крвта и кислородот веќе не кружат низ телото. Операцијата за дарување не предизвикува никакви други значителни промени во изгледот на личноста. Хируршкиот рез што се прави при операцијата се затвора и се покрива како при секоја друга операција и не се гледа под облеката на личноста.

Дали операцијата влијае на погребот?

Дарувањето на органи и ткива не влијае на погребот. Можно е и изложување на телото и погреб со отворен ковчег. Ако е потребно истражниот судија да изврши истрага, тоа може да го одложи организирањето на погребот.

Кога е потребно да изврши истрага истражен судија?

Некои умирања, како што се умирањата од неприродни причини, или кога причината за смртта не е позната, по сила на законот мора да бидат истражени од истражниот судија на државата или територијата. Во тие околности може да биде потребна и истражна автопсија.

Повеќето канцеларии на истражните судии во државите и териториите овозможуваат пристап до советници што може да дадат поподробни информации и поддршка во врска со постапката кога е потребно истражниот судија да изврши истрага.

Може ли семејството да се предомисли во врска со одлуката за дарување?

Да. Семејството може да се предомисли во врска со дарувањето во било кое време пред да биде однесен пациентот во операционата сала.

Какви се верските ставови за дарувањето?

Повеќето вери што имаат голем број верници го поддржуваат дарувањето на органи и ткива. Ако некое семејство има било какви прашања за кои би сакале да разговараат, болничкиот персонал може да им даде дополнителни информации и да им помогне да стапат во контакт со својот верски водач.

Дали се очекува семејството на лицето да го плати трошокот за дарувањето?

Не. Нема никакви финансиски трошоци за семејството откако смртта била службено потврдена. Ако добиете било какви сметки во врска со дарувањето на органи и ткива, ве молиме јавете се во агенцијата за дарување или кај координаторот на дарители во вашата држава или територија.

Кои органи и ткива се даруваат?

Болничкиот персонал разговара со семејството за тоа кои органи и ткива би можеле да се даруваат. Тоа зависи од возраста на лицето, од медицинската историја и од околностите во кои умрело. Од семејството се бара да потврди кои органи и ткива се согласуваат да бидат дарувани. Потоа од нив се бара да потпишат формулар за согласност во кој се подробно наведени тие информации.

Некои информации за органите и ткивата што може да се даруваат може да се најдат на следните страници.

Дали семејството на лицето може да каже кој ќе ги добие органите и ткивата?

Не. Распделувањето на органите и ткивата го одредуваат тимовите за пресадување во согласност со националните протоколи. Тие се засновани на поголем број критериуми, вклучувајќи и списоци за чекање и тоа за кого тие органи и ткива најмногу ќе одговараат, за да се осигура најдобриот можен исход од дарувањето.

Дали органите на лицето сигурно ќе бидат пресадени?

Кога семејството го поддржува дарувањето, се вложуваат сите напори за да се осигура дека нивните желби ќе бидат исполнети. Меѓутоа, во времето на дарувањето понекогаш може да стане јасно дека органите наменети за дарување всушност не се медицински погодни за пресадување. Ако се случи такво нешто, за тоа ќе се разговара со семејството.

Дали пресадувањето е секогаш успешно?

Австралија е меѓународно позната по своите успешни пресадувања и има висока стапка на долгорочно преживување на примателите. Како и при секоја друга операција, има извесни опасности што се поврзани со операцијата за пресадување, меѓутоа, најголемиот дел приматели имаат голема корист од своите пресадени органи и ткива и можат да живеат потполни и активни животи благодарјќи на тоа.

Дали семејството добива информации за пациентите што имале корист од дарувањето?

Австралискиот закон ја ограничува размената на информации меѓу семејствата на дарителите и примателите од кои би можело да се дознае за кои личности станува збор. Меѓутоа, персоналот на агенциите за дарување тековно дава информации за тоа кои органи и ткива биле пресадени и за тоа како напредуваат примателите. Семејствата на дарителите и примателите на пресадените органи и ткива може да си пишуваат писма што не се потпишуваат со име и презиме, преку агенцијата за дарување во нивната држава или територија.

Информации и вообичаени прашања што се поставуваат во врска со пресадувањето

Дарувањето на органи и ткива може да им ги спаси или значително да им ги подобри животите на многу луѓе што се болни или на умирање. За многу луѓе со сериозна или критична болест поврзана со откажување на работата на органите, пресадувањето на органи е единствената надеж за здрав живот. На следните страници се дадени некои информации за разните органи и ткива што може да се даруваат, како и причините поради кои на некои луѓе им е потребно пресадување.

Дарување на срце

Срцето ја пумпа крвта низ телото, а крвта го носи кислородот до сите други органи. Ако срцето не може да ја пумпа крвта како што треба, остатокот од телото може многу брзо да се разболи. Некои луѓе, на кои им откажува работата на срцето, или имаат вирусни инфекции или вродена срцева маана, па затоа им е потребно пресадување на срце за да преживеат. Пресадувањето на срце се врши кога сите други видови на лекување биле неуспешни.

Вештачките срца може да се користат привремено додека да се најде човечко срце. Ако не може да биде пресадено целото срце, сепак може да се даруваат срцевите залистоци.

Дарување на бели дробови

Белите дробови ја снабдуваат крвта со кислород и го отстрануваат јаглеродниот диоксид. Пресадување на бели дробови им е често неопходно на луѓето со цистична фиброза или со емфизема, затоа што нивните сопствени бели дробови не можат да го снабдат нивното тело со доволно кислород. Двете белодробни крила може да бидат пресадени заедно кај еден примател, или пак може да се одвојат и да им се пресади по едно белодробно крило на двајца приматели.

Многу луѓе мислат дека пушењето го оневозможува дарувањето на бели дробови. Меѓутоа, тоа не е точно. Има проверки што може да се извршат на одделението за интензивна нега за да се провери колку добро работат белите дробови, а тие резултати ќе определат дали белите дробови се погодни за пресадување.

Дарување на бубрези

Главната функција на бубрезите е да ги прочистуваат отпадните материи од крвта. Кога телото ќе го земе од храната тоа што му е потребно, отпадоците се праќаат во крвта, се прочистуваат низ бубрезите и се исфрлаат од телото во вид на мочка. Ако се оштетени или заболени бубрезите и ако не се способни исправно да ја прочистуваат крвта, отпадните материи почнуваат да се таложат во крвта и му наштетуваат на телото.

Луѓето чии бубрези речиси воопшто не работат се ставаат на дијализа со која се прочистуваат отпадните материи од крвта кога бубрезите веќе не можат да го прават тоа. Меѓутоа, на многумина од таквите луѓе ќе им биде потребно пресадување на бубрег за да останат живи. Двата бубрега може да бидат прасадени заедно кај еден примател, или пак може да се одвојат и да бидат прасадени кај двајца луѓе.

Дарување на црн дроб

Црниот дроб е сложен орган со многубројни функции. Неговите главни функции се да ја одржува рамнотежата на хранливите материи (на пример, гликоза, витамини и масти), да ги отстранува отпадните материи и да го регулира згрутчувањето на крвта. На луѓето со метаболичко заболување на црниот дроб, со хепатитис Б или Ц (Hepatitis B or C), и со вродени маани на црниот дроб, како што се билијарната атрезија (уништени каналчиња што ја поврзуваат жолчката со црниот дроб) може да им е потребно пресадување на црниот дроб за да останат живи.

Црниот дроб е единствен орган што може одново да порасне. Тоа значи дека црниот дроб од возрасен човек може да биде смален и прасаден во мало дете каде што потоа пак ќе расте заедно со детето. Или пак, црниот дроб може да се подели и да се пресади кај двајца приматели.

Дарување на панкреас

Панкреасот содржи клетки што се викаат островчиња и што произведуваат инсулин за да ги регулира нивоата на шеќер во крвта. Кај луѓето со шеќерна болест од тип 1, панкреасот произведува малку инсулин или воопшто не произведува инсулин, при што може да биде многу тешко да се контролираат нивоата на шеќер во крвта дури и со инсулински инјекции. Засега најголемиот дел од пресадувањата на панкреас се врши кај луѓе што имаат шеќерна болест од тип 1, кој исто така може да доведе и до откажување на бубрезите. Од таа причина, панкреасот често се пресадува заедно со бубрег од истиот дарител.

Дарување на клетки-островчиња од панкреасот

Понекогаш е невозможно да се пресади панкреасот како цел орган. Меѓутоа, клетките островчиња од панкреасот што произведуваат инсулин може да се пресадат одделно како постапка за лекување на шеќерната болест.

Дарување на очно ткиво

Дарувањето на очно ткиво може да овозможи пресадување на рожницата и на белката. Рожницата е прозирното ткиво што го покрива обоениот дел од окото. Таа и овозможува на светлината да мине низ окото до мрежницата, овозможувајќи го гледањето. Со пресадувањето на рожницата им се враќа видот на луѓе што се делумно или целосно слепи поради оштетување на рожницата што настанало поради некоја генетска состојба, болест или повреда. Белката е белиот дел што го опкружува окото. Пресадување на белката се врши за да се спречи слепилото што настанало поради повреда или кај луѓе на кои им бил отстранет рак од окото.

Дарување на коскено ткиво

Даруваното коскено ткиво може да се пресади за да замени коски што биле уништени како последица на тумори или на други болести или несреќни случаи. Тоа исто така се користи и за да се потпомогне зараснувањето на кршеници, да се зацврстат заменетите зглобови на колковите или на колената, и да се поправат искривувања на рбетот (сколиоза) кај децата и тинејџерите. Во зависност од типот на пресадување што е потребен, повеќе од десет луѓе може да имаат корист од едно единствено дарувано коскено ткиво.

Дарување на кожа

На луѓето што претрпеле обемни повреди, инфекција што ја оштетува или уништува кожата, или тешки изгореници може да им е потребно пресадување на кожа за да бидат пак здрави.

Кога се дарува кожа, се зема само танок слој, прилично сличен на кожата што се лупи откако изгорела на сонце. Обично се зема од грбот на лицето и од задниот дел на нозете. Во просек, за еден примател е потребна кожа од тројца дарители.

Дарување на срцево ткиво

Иако срцето може да се подари како цел орган, срцевите ткива може да се даруваат и одделно. Даруваните срцеви ткива како што се срцевите залистоци главно се користат за да се поправат вродени маани кај мали деца и кај бебиња. Ткивото исто така се користи и за заменување на заболениите срцеви залистоци кај возрасни лица.

Благодарности

Би сакале да им се заблагодариме на следните лица за нивните драгоцени придонеси при создавањето на оваа книга.

- ▶ Семејствата на дарителите на органи и ткива за нивната храброст да ги споделат со нас своите сопствени лични искуства.
- ▶ На примателите на пресадените органи и ткива затоа што ги споделија своите приказни и зборови на благодарност.
- ▶ На претставниците на Агенциите за дарување на органи и ткива чие заедничко искуство во поддржувањето на семејствата на дарителите и на примателите помогна да се создаде и обликува оваа книга.
- ▶ Особено би сакале да и се заблагодариме на Teresa Spencer Plane (Тереза Спенсер Плејн) – пионер на современото движење за палијативна нега во Австралија, советник за ужалени лица и подучувач. Нејзиното лично искуство со дарување на органи ја вдахновило да ја напише првата книга за семејствата на дарителите насловена Гржливи непознати (Caring Strangers). Нејзината посветеност нè вдахнови да се надградиме над нејзиното оригинално дело. Од името на Мрежата DonateLife, на нашата заедница и на примателите, ви благодариме за вашата великодушност и за тоа што мислите на другите луѓе.

Размислувања—Поддршка за семејствата што учествуваат во програмата за дарување на органи и ткива

Во речникот едноставно нема зборови што се доволно силни за да ја опишат благодарноста што ја чувствувам спрема нашиот дарител и неговото семејство.

Благодарам едноставно не изгледа доволно.“

Мајката на примател на педијатриско ткиво.

Macedonian

An Australian Government Initiative

Размислувања

Телефон: 02 6198 9800

Телефакс: 02 6198 9801

enquiries@donatelifelife.gov.au

www.donatelifelife.gov.au

